

‘Maar meiske, wij zijn niet belangrijk meer’

De woonzorgcentra zijn aan hun lot overgelaten en dat heeft vermijdbare sterfte veroorzaakt. Artsen zonder Grenzen, dat in volle crisis naar die centra trok, is scherp voor het beleid. ‘Ook nu nog ontbreekt het aan daadkracht.’

Veerle Beel

‘Woonzorgcentra (foto: wzc Akapella, dat zwaar werd getroffen door covid-19) waren niet de prioriteit van het beleid. Ook wij kwamen in zekere zin te laat’, schrijft Artsen zonder Grenzen in een rapport. *Fred Debrock*

‘Huisartsen bleven weg, uit angst voor het virus en omdat ze zelf tot de risicogroep behoorden. Verpleegkundigen moesten beslissingen nemen die normaal aan artsen toekomen. Animatrices moesten zorgkundigen vervangen en hadden geen idee van wat ze aan het doen waren.’

‘Ergotherapeuten moesten de bezoekers begeleiden en huilende familieleden en bewoners uit elkaar houden. Een zorgkundige die in een week tijd haar vader en haar grootvader verloor aan covid-19, mocht zelfs haar moeder niet troosten. Een verpleegkundige moest tegen een bewoner in ademnood zeggen dat er geen ambulance zou komen. Een bewoner zei tegen mij: “Maar meiske, wij zijn niet belangrijk meer”.’

Klinisch psychologe Sanne Kaelen heeft meegedraaid in de mobiele teams die Artsen zonder Grenzen (AzG) heeft uitgestuurd naar 135 woonzorgcentra, waarvan de meeste in Brussel, maar ook 21 in Vlaanderen. ‘Ook ik was ontredderd dat dit zich in ons land kon voordoen’, zegt Kaelen.

Erbarmelijk

Artsen zonder Grenzen richtte zijn aandacht eerst elders: op ziekenhuizen die hulp vroegen en op daklozen in Brussel die besmet raakten. Tot er, eerst uit Brussel en vervolgens uit Vlaanderen, rechtstreekse vragen om hulp kwamen uit de woonzorgcentra, maar ook vanuit het Vlaams Agentschap voor Zorg en Gezondheid, dat geen mankracht had om de woonzorgcentra te hulp te schieten.

Cijfers van Sciensano geven nu duidelijk aan dat de nood daar nochtans heel hoog was. Onder de 9.731 landgenoten die aan covid-19 stierven, bevonden zich meer dan 6.200 wzc-bewoners. Dat zijn er twee op de drie. De meesten onder hen, namelijk bijna 4.900 bewoners, overleden in de woonzorgcentra, en volgens Artsen zonder Grenzen gebeurde dat vaak ‘in erbarmelijke omstandigheden’.

In een van de woonzorgcentra trof een team van AzG een man aan die aan het sterven was, in zijn eentje, zonder verzorging, en in een kamer die niet van hem was. ‘Er lagen uitwerpselen in de gang, omdat de poetsploeg was uitgevallen en er zat niets in de koelkasten.’

Dokter Sofie Spiers, die de mobiele teams aanstuurde, zegt: ‘Er was veel chaos, medewerkers wisten niet wat te doen en waren zeer moe. Soms waren ze ook heel kwaad op ons: waarom komen jullie nu pas? Het was een barrière die we bij elk eerste bezoek moesten overwinnen. We leerden snel dat de nood aan psychosociale ondersteuning enorm groot was. Medewerkers voelden zich in de steek gelaten, wanhopig, angstig, verdrietig en schuldig.’

Humanitaire crisis

[Het rapport ‘Overgelaten aan hun lot’](#), dat AzG gisteren voorstelde, laat zien hoe schrijnend de situatie in de woonzorgcentra was – de helft beschikte niet over voldoende beschermingsmateriaal, een minderheid had zelfs niet genoeg ontsmettingsmiddel om te poetsen. Dat blijkt uit een rondvraag die AzG vorige maand deed, en waaraan 88 procent van de Vlaamse woonzorgcentra deelnam.

Het rapport is ook erg scherp voor de overheid, die pas laat toeliet dat er getest kon worden in de woonzorgcentra. ‘Waardoor die blind moesten varen, want ze wisten niet wie er allemaal besmet was’, zegt dokter Mit Philips van Artsen zonder Grenzen.

Ook werden de woonzorgcentra overspoeld met richtlijnen, die vaak verwarrend overkwamen en onvoldoende concrete steun boden.

Directies en medewerkers bleven in het ongewisse over hoe beschermingskledij te gebruiken, over hoe zieke bewoners te screenen of over hoe ze de zorg konden herorganiseren in het geval van cohortering.

‘Wij zien dit echt als een humanitaire crisis. Woonzorgcentra waren niet de prioriteit van het beleid. Ook wij kwamen in zekere zin te laat. Daardoor is er sterfte geweest die vermeden had kunnen worden’, zeggen de medewerkers van Artsen zonder Grenzen. ‘We moeten

voorkomen dat dit nog eens gebeurt. Het is nu aan de overheid om daartoe maatregelen te nemen. Er staan enkele zaken in de steigers, zoals de mobiele teams die Vlaanderen zelf wil uitsturen, maar ze missen urgentie. We willen meer daadkracht zien. Onze senioren mogen niet opnieuw de prijs voor onze onverschilligheid betalen als het virus weer toeslaat.'